Милић Милићевић

Милорад Радојчић, **МИХАИЛО ЈЕВТИЋ КАЈЛЕ. ЖИВОТ, САВРЕМЕНИЦИ И ПОТОМЦИ**, Међуопштински историјски архив Ваљево, Посебна издања, књ. 5, Ваљево, стр. 171.

Међу историографским поклоницима локалне историје Ваљева и околине име Милорада Радојчића свакако није непознато. Оправданост ове чињенице налазимо у његовом више него обимном списатељском опусу састављеном од двадесетак монографија и студија и стотинама других, краћих радова објављених, поред осталог у *Биоīрафском лексикону ваљевскоī краја* и *Срīском биоīрафском речнику.* Тематски гледано, Радојчићев историографски приступ такође је крајње широк. У његовим радовима налазимо врло обимне спискове страдалих мештана и војника ваљевског краја током ратне кампање 1912-1918. године. Ту су историографски прикази појединих села и установа, као и низ биографија истакнутих личности које су по пореклу или свом деловању такође везани за ваљевску средину. Према томе, дело које овде представљамо, није изузетак већ логичан наставак ауторовог вишедеценијског труда.

На почетку дела аутор објашњава повод настанка овог списа. У првом реду то је известан облик личног познантства, пошто је Радојчић знатно млађи Јевтићев савременик. Иза тога следило је и место становања, пошто је аутор овог текста, игром случаја, нешто касније, и сам живео у истој четврти града, у непосредној близини куће свог „главног јунака". Захваљујући овом, уз даље упознавање, укључујући у то Јевтићеву родбину и пријатеље, стекао је још већи увод у његов како лични, тако и професинални живот. Коначно, рушење Јевтићеве куће у Карађорђевој улици у Ваљеву и подизање новог стамбеног здања, крајем 2021. године, коначно је пресудило да се аутор, према сопственим речима, упусти у овај биографски подухват.

Само на први поглед могло би се закључити да ово дело припада класичном историографском жанру – биографији. Суштински, ради се о тематски обимнијем спису који би се, грубо речено могао поделити у два дела. Први део посвећен је Михаилу Јевтићу Кајлу, док се други обимнији, слободно може назвати широм породич-

ном биографијом коју сачињавају како Кајлови савременици, тако и даљи потомци. С обзиром на то да су потомци уједно и ауторови савременици њихова сведочења, њих десетак, обухватају знатан део извора искоришћених у овој књизи.

Као што смо раније напоменули први део Радојчићеве књиге представља класичну биографију. На неколико десетина страна аутор говори о Јевтићевом породичном пореклу, школовању, најпре у Ваљеву, потом Београду. Даљи текст посвећен је Кајловом професионалном опредељењу, адвокатури током које је израстао у једног од најбољих ваљевских адвоката. У четвртој деценији живота Кајле је био и учесник Балканских ратова, при чему је током Албанске операције 1912-1913. постао и ратни председник општине Љеш у Албанији. Према једном казивању, његова делатност председника остала је запамћена и у наредним годинама, у време Првог светског рата и поновног доласка у Љеш приликом повлачења кроз Албанију. Милорад Јевтић Кајле био је и краткотрајни учесник Априлског рата, након чега је заробљен и спроведен у Немачку. Због слабог здравља и поодмаклих година убрзо је отпуштен из заробљеништва након чега се вратио у Ваљево. Кајле је, према сведочењу аутора, био изразито политички активан и то не само у међуратном, већ и ратном периоду. Као члан Демократске странке био је и народни посланик, истовремено ангажован и у низу патриотских удружења. Као изразити антикомуниста Кајле је, мада у знатно мањој мери, учествовао и у политичком животу Ваљева, што му је одмах након Рата донело краткотрајни губитак грађанског права и брисање из списка чланова адвокатске коморе. Михаило Јевтић сматрао се и врсним зналцем локалне историје те су његова сећања уврштена и у низ каснијих историографских дела. Из свега реченог види се да се радило о једној свестраној личности којој је Милорад Радојчић, аутор ове књиге, приступио на крајње историографски одговоран начин.

Други, знатно обимнији део књиге Радојчић је посветио Јевтићевој породици, при чему овај појам треба посматрати у најширем смислу речи. Имена чланова породице обухватају чак и релативно далеке рођаке представљене кроз обимније или краће биографије, у зависности од аутору расположивих извора, укључујући у то и већ поменута сведочанства. Прилично компликовану родбинску мрежу аутор списа започиње са Кајловом тазбином, породицом Јовановић. У даљим поглављима поменути су директни и индиректни Јевтићеви рођаци, најпре Бабићи, Ђерићи, Пуцељи и Јанковићи, при чему су биографије неких од њих описане и у посебним подпоглављима.

Међу њима свакако се истиче име Гордане Доде Бабић, врсног научног радника, која је поред многобројних признања у земљи и иностранству, године 1988. изабрана и за дописног члана Академије Сану. Најшира Кајлова породица имала је наравно и друге заслужне чланове, истакнуте на пољу инжењерства, спорта, глуме, политике и многим другим. Сваком од њих, у оквирима доступне грађе, Радојчић је посветио одговарајућу пажњу.

Једно од уочљивих обележја ове књиге представља и обиље илустративног материјала. Између стотинак фотографија, колико садржи ово дело, не налазе се само оне официјалне, слике појединих зграда у Ваљево и Београду, већ и оне личне. Тиме аутор одговара на, код нас прилично запостављено историографско питање – како су поменуте личности заправо изгледале? Даљи одабир фотографија, кроз венчања, прославе или приказе свакодневног живота, додатно дочарава време у којем је адвокат Кајле живео, као и оно након његовог живота, практично све до данашњих дана.

Праћење компликованих родбински односа Кајлових савременика и потомака учиниће се читаоцу каткад помало и напорним. Међутим, сплет обимних историјских чињеница о Михаилу Јевтићу Кајлу, његовој породици, савременицима и својеврсним настављачима учиниће овај Радојчићев спис историографски несумњиво корисним.